

ANTIGA TINENÇA D'ALCALDIA D'HOSTAFRANCS

Adreça: Carrer de la Creu Coberta, 104, Barcelona

Districte: Sants-Montjuïc

Autor edifici: Jaume Gustà Bondia / Ubaldo Irazo Eiras

Autor podcast: Joan Sanroma Baulo

Actualment és un edifici molt singular

Situat a la Creu Coberta 104, carrer que té continuació al carrer de Sants i que enllaça amb l'eix de sortida cap el Baix Llobregat a Molins de Rei i carretera de Madrid. És un lloc proper a un altre via important en el s XIX cap el Sud i València que seria la carretera de la Bordeta. En aquest lloc d'entrada a Barcelona es va crear un petit nucli de població que seria anomenat Hostafrancs i que formaria part del Districte barceloní fronterer fins a 1897 amb els municipis independents de les Corts i de Sants delimitats per una riera anomenada de Magòria, avui desapareguda per la xarxa urbana però reconeixible en el carrer Joanot Martorell.

Un edifici per una tinença d'Alcaldia a Hostafrancs

Un territori amb poca població però en creixement important per la proximitat de vies de comunicació, fàbriques (Espanya Industrial), així com tallers amb gran nombre d'artesans, estació de ferrocarril i a partir de 1891 d'un escorxador General. Aquesta població que necessitava ben a prop una dependència municipal amb funcions administratives, sanitàries, de seguretat (policia i bombers), i també escolars. Ben aviat es veu des l'Ajuntament de Barcelona que caldria tenir un edifici cèntric ben comunicat per poder assolir aquestes necessitats de la ciutadania. Paral·lelament més enllà de la Riera de Magòria el Municipi de Sta Maria de Sants que era el 3r poble del pla en població a la dècada de 80s del s XIX amb més de 16.000 habitants i el més important en desenvolupament industrial, es planteja la reforma del seu edifici Consistorial en l'anomenada pça de la Constitució, actualment desapareguda, situada en el creuament de la carretera i la Rda del Mig. La persona que dissenya la reforma és l'arquitecte Municipal de Sants, Jaume Gustà i Bondia. Aquí hi ha una de les confusions sobre l'autoria de la Seu del Districte de Sants-Montjuïc, en la placa situada a l'esquerra de la porta d'entrada del edifici, ja que es considera autor el afegint la data de 1894. El Sr. Jaume Gustà va fer un disseny de la remodelació de l'alcaldia del Poble de Sants però no se'l pot considerar autor i responsable de la Seu que tenim al davant, ja que, aquesta, va ser realitzada amb una proposta de 1908, 11 anys després de l'agregació de Sants a la Gran Barcelona el 1897. Les obres de construcció de l'edifici iniciades el 1909 es varen fer sota la direcció de l'arquitecte Ubaldo Irazo i Eiras.

Aquest edifici no és ni ha estat mai Alcaldia de l'Ajuntament de Sants, va néixer com Tinença d'Alcaldia del Districte VII de Barcelona que a part dels pobles agregats com Sants i Les Corts de Sarrià, tenia jurisdicció sobre els antics barris barcelonins d'Hostafrancs, una part de l'Eixample i una part del Poble -sec i la muntanya de Montjuïc.

L'estil compositiu de la construcció es pot considerar eclèctic ja que té elements del decoratiu del Modernisme però amb trets ideològics, estètics i constructius clarament Noucentistes. Les parts a destacar són la façana, el vestíbul, l'escala i la sala de plens que presenten una decoració que aporta gran informació sobre la voluntat de l'autor i de l'Ajuntament de Barcelona de transmetre un cert optimisme, en vers la ciutat i els serveis que oferia, a una ciutadania empobrida que estava sortint poc a poc de la crisi econòmica i social de fi de segle XIX afavorida per la situació prebèl·lica a la resta d'Europa.

DESCRIPCIÓ

La façana decorada amb pedra de Montjuïc ja és una declaració de les intencions dels autors : la part més alta del cos central s'observa un escut majestuós de la ciutat comtal, amb les quatre barres i la creu de Sant Jordi amb una corona i un rat penat, és un element que s'anirà repetint de formes diverses però amb el mateix significat: La Gran Barcelona.

Per sota i com a capitells dels finestrals , la representació de quatre rostres femenins , una al·legoria de les quatre estacions

Just per sobre dels arcs de la planta baixa es poden observar dos elements que ens mostren la laboriositat com a característica de la ciutat : a l'esquerra es veu un rusc d'abelles i a la dreta una roda dentada, símbols del treball agrícola i industrial que donen riquesa a la ciutat. També predominen motius vegetals de la zona mediterrània com fulles i pinyes.

Tot complementat amb detalls sobre les activitats i serveis que s'oferien a l'interior per exemple uns coloms per indicar que hi havia una estafeta de correus, àliga per representar vigilància , seguretat o policia, un gall relacionat amb el rellotge que marca les hores, serp com a símbol de la medicina pel dispensari que hi havia en les dependències. Cal esmentar que en la part del darrera hi ha una Escola que estava ja en l'edifici original.

A la part esquerra , a la part baixa del campanar que tot just en la confluència amb el cos central observem una imatge d'una figura femenina amb les mans esteses que representaria a Santa Maria de Sants com a record de l'antic poble agregat i situada en un lloc més proper a l'antic Municipi.

Una porta amb reixa de ferro forjat i decoració de vegetació , amb plantes com girasol, violes, lliris que tindran la seva repetició en pedra i en els esgrafiats de colors diferents a l'interior.

Interior : vestíbul i escala

Només traspassada ens trobem en un vestíbul amb decoració floral i esgrafiats acolorits en les parets (Blaves al vestíbul, verds a l'escala i vermellosos a la Sala de plens).. També són visibles les bigues de ferro decorades que podríem considerar un dels elements noucentistes o Art-Decó més característics. Una decoració amb cares d'animals fantàstics i les cares d'una parella jove esculpida en pedra a la gran porta ens donarà la benvinguda i ens durà fins a l'escala noble. Al sortir mirant el vestíbul des de l'escala, en l'arc veurem les dues cares esculpides però envellides pel pas del temps.

L'escala delimitada per una làmpada que té una base de pedra amb roses i àligues que transformada en ferro com unes mans que aguanten ,com si fos la bola del món, una esfera coronada que s'il·lumina. 40 graons d'una escalinata amb barana decorada amb raïm, gira-sols, fulles de castanyer , panotxes, figures femenines ens conduiran fins un replà repartidor de les dependències municipals i la sala de Plens.

Aquest repartidor és destacable per la claraboia decorada amb vitralls al·legòrics que il·lumina amb llum solar tota la sala i l'escala, pels dracs làmpades de ferro forjat que amaguen les bigues, les rajoles del mosaic hidràulic imitant tessel·les amb motius vegetals de punta de coixí i la porta d'entrada a la sala amb uns vitralls singulars .

Els vitralls de la claraboia representen el símbol de la Barcelona optimista , l'escut central, envoltat per dues deesses o nimfes que porten el corn de l'abundància. Ens diuen que la ciutat és molt rica i plena d'oportunitats. Barcelona és gran també per que ha aconseguit expandir-se gairebé des del Besos al Llobregat amb l'annexió del poble de Sants representat en el vitrall de sobre la porta de la sala de Plens , representat per la imatge amb les mans obertes , poble de les Corts representat per l'escut de l'espiga coronada i sumat al districte d'Hostafrancs representat per la imatge de l'Àngel Custodi.

Sala de Plens

Obrint la porta de vidre amb escuts de Catalunya entrem a la senyorial Sala de Plens, que resumeix tot el sentit noble i ideològic de l'edifici. El que ens crida més l'atenció són els vitralls com tots els de la seu dissenyats per Francesc Labarta i muntats pel taller Rigalt Granell que es consideren uns dels millors vitralls d'obra civil més importants d'Europa. Dos conjunts de vitralls que s'han d'observar en dia solejat ja que estan orientats cap el Sud . El primer conjunt es pot analitzar en dos parts horitzontals. La primera a la part d'abaix observem tres figures dos deesses i un déu . A la dreta Minerva amb una roda dentada a les mans , simbolitza la indústria representada per les fàbriques i les xemeneies fumejant, al vitrall del mig la imatge de Ceres com a símbol de la fertilitat que ens dona la terra treballada pels llauradors en les masies i l'últim Mercuri símbol del comerç, envoltat de vaixells i drassanes. Gràcies a les riqueses que aporten la Indústria, l'Agricultura i el comerç interoceànic és pot desenvolupar a la ciutat una rica cultura avançada en l'Art, la Literatura i la Ciència. Potser pel modernisme aquests serien els veritables déus.

El gran vitrall al fons de la sala és un tríptic simbòlic del poder, riquesa i prosperitat de la ciutat de Barcelona, representada per una figura femenina en un tro i amb una branca d'olivera a la ma. Olivera per indicar que la ciutat és acollidora i de pau. La figura esta flanquejada per déus que porten el corn de l'abundància. Sembla que vulguin representar els dos rius Besos i Llobregat que limitant la ciutat en expansió. Entre la decoració floral es poden observar unes gerres, i a la part superior uns animals com les abelles o les aranyes que simbolitzen la laboriositat dels ciutadans de Barcelona , ressaltat per un text sostingut per dos angelots que ho fa més evident: Labor Prima virtuts, el treball la principal virtut. Es corona amb una imatge de l'Angel Custodi, patró d'Hostafrancs.

A la paret situada a la presidència de la Sala , juntament amb l'escut de la gran ciutat comtal amb corona i rat penat, podem veure els escuts recurrents de Sta Maria de Sants, Barcelona i Les Corts simbolitzant altre cop com la gran ciutat creix gràcies a l'agregació dels pobles del voltant.

Podem resumir que aquest edifici de serveis a la ciutat és en el seu conjunt una al·legoria a la Barcelona pròspera, rica plena de gent treballadora que és important per la indústria, pel comerç però també per que ha estat capaç d'integrar les vil·les i pobles de l'entorn en un projecte de ciutat que mira cap el futur